

Izhaja

vsak četrtek, ako je ta dan
praznik, dan poprej.

Dopisi naj se frankujejo in po-
siljajo uredništvu „Mira“ v
Celovec, Pavličeva ulica št. 7.

Osební pogovor od 10. do 11. ure
predp. in od 3. do 4. ure popoldne.

Rokopisi se ne vračajo.

Za in s e r a t e se plačuje po 20 vin.
od garmond-vrste za vsakokrat.

MIR

Velja:

za celo leto 4 kronc.

Denar naj se pošilja točno
pod napisom:

Upravištvu „Mira“
v Celovec,

Vetrinjsko obmestje štev. 26.

Naročnina naj se plačuje
naprej.

Leto XXIV.

V Celovec, 30. marca 1905.

Štev. 13.

Naše ljudske šole.

(Govor poslanca dr. Žitnika v proračunskem odseku.)

O ljudskih šolah za Slovence na Koroškem sem l. 1902 obširno govoril v javni seji poslanske zbornice.

Ljudske šole za Slovence na Koroškem so, kakor je znano, razdeljene v tri skupine. Prva skupina obsega šole s slovenskim učnim jezikom, v katerih pa je nemščina obvezni učni predmet. Leta 1902 so bile na Koroškem 4, reci štiri take šole; sedaj sta, kakor se mi poroča, menda samo še dve. A ravno te šole bi bile umestne in potrebne za koroške Slovence.

Istina je, tega ne tajim, da koroški Slovenci v obče res žele nemščino kot obligatni učni predmet, ne pa kot poučni jezik. V tem tiči glavni vzrok preprirov, narodnih bojov, pritožb in prošenj. Koroški Slovenec hoče, da se otroci naučijo tudi nemškega jezika za potrebo; noče pa, da se njegov materinski jezik prezira in potiska iz šole.

Druga vrsta ljudskih šol za koroške Slovence je pa posebna avstrijska iznajdba. Imenujejo se utrakvistične. Teh je nekaj nad 80, obiskuje jih nad 10.000 otrok. L. 1902 je bilo za te šole določenih 145 učiteljev, 105 slovenske, 40 nemške narodnosti. Učni načrt za te šole ukazuje, naj se nazorni nauk vrši v slovenskem jeziku, v zvezi s tem pa naj sistematične nemške vaje uvajajo otroke v nemški jezik. Proti šolam te vrste se pritožujejo koroški Slovenci. Leta 1891. se je pritožilo, kakor je priznal tedanji naučni minister baron Gautsch, 33 občin in krajnih šolskih svetov. Ko bi hotel ponavljati te pritožbe ter opisovati trnjevo pot koroških Slovencev v tem oziru, potreboval bi nekaj ur. Vse te pritožbe so znane učni upravi, in njej veljajo v prvi vrsti moje besede. Njena dolžnost je, da izvršuje zakon, ki pravi, da se nobeni narodnosti ne sme v šolah usiljevati drugi deželni jezik. In to se godi v koroških utrakvističnih šolah. Te so čisto jezikovne šole, katerih namen je ponemčevanje, ne pa, podajati otrokom potrebne nauke za življenje na kmetih.

Dalje je še 30 ljudskih šol, katere pa so povsem nemške, dasi jih obiskuje do 6000 v veliki večini slovenskih otrok. Koroški Slovenci so v tem oziru mnogo na slabšem nego Poljaki na Pruskem. Teh Poljakov je še okolu tri milijone, ki se živo

zavedajo svoje narodnosti in jo tudi odločno zagovarjajo. Imajo še svoje pleinstvo, ki stoji v boju za pravice svojega naroda. Koroški Slovenec pa je večinoma že obupal v brezuspešnem boju za svoj narodni obstanek. Leta 1890 so uradno našli na Koroškem še 101.030 Slovencev, leta 1900 samo 90.495. Torej se je število koroških Slovencev v desetih letih skrčilo za 10.535 duš. Kam so šli? Izselili se menda niso, število družinskih članov tudi ni padlo. Postali so Nemci; tako vsaj trdi uradna statistika. Gospodje! Slovenci smo najmanjši narod v Avstriji. Italijani, ki štejejo le dobrih 700.000 duš, imajo vsaj mogočno moralno zaslombo pri svojih sorojakih ob meji. A mi? Ko bi nas bilo več milijonov, rekel bi: Če že hočejo in morajo koroški Slovenci postati Nemci, pomagaj jim Bog. Vsaj Karavanke naj so mogočna meja slovenski narodnosti. Toda Koroška je bila v davnih vekih središče Slovencev. V dognem času pa se zgrne nemška narodnost nad zemljo onkraj gorenjskih planin, ne po naši krivdi, marveč po krivdi avstrijskih vlad, ki mirno gledajo in po svojih nižjih organih — hoté ali nehoté — pospešujejo ponemčevanje našega rodu. Zato je stokrat neopravičena znana fraza, neutemeljen bojni klic, da slovanska povodenj sili v nemške pokrajine. Na Štajarskem so nas potisnili skoraj do Drave, na Koroškem blizu do deželne meje, na Gorenjskem se širita nemška govorica in vpliv. Kaj nam torej še preostane? Ali naj se selimo na luno? Zanimarjali bi torej svojo dolžnost, ko bi slovenski poslanci ne opozarjali vlade na te kričeče razmere, na krivice, ki se gode našim bratom ob meji.

Poglejte, gospodje, tako se slovenski otroci uče slovenščine v utrakvističnih šolah. (Pokaže šolski zvezek, kjer se čita: Molitev pred pobufo: Pribrj žueti duš, napolnidy ferzady žwoidy wernidy itd.) Vprašam Vas: Ali je to dopustno začetkom 20. stoletja v Avstriji, ki slovesno v temeljnih zakonih zagotavlja svojim narodom ravnopravnost v šoli in uradu?

V Št. Jakobu v Rožni dolini so se 13 let borili za slovensko šolo, katero so dobili po mnogih prošnjah in pritožbah leta 1891. Nemščina je bila obligatni predmet že s tretjim šolskim letom. Šola se je lepo razvijala, uspehi so bili dobri, toda s tem niso bili zadovoljni merodajni krogi. Dež. šol. svet jo je l. 1901. proti volji občinskega zastopa

in kraj. šol. sveta razdelil v slovensko in utrakvistično, to je, nemško. Pričele so se nove pritožbe in prošnje. Zastopniki občine in kr. šol. sveta so bili lani celo tukaj na Dunaju in prosili, naj se jim pusti šola, kakor je. Vse to ni pomagalo, šolo so razdelili, ker je to zahtevala politika prejšnje vlade, in bili so čudaki, ki so nam Jugoslovonom očitali, zakaj smo bili v boju proti vladi, ki je delala premirje v prvi vrsti na račun Slovencev.

Kaj naj torej stori naučna uprava?

Prvo je, da preustroji c. k. učiteljsko pripravnico v Celovec. Niti na vadnici, niti na pripravnici slovenščina ni obligatni predmet. In taka pripravnica naj vzgaja učitelje tudi za slovenske otroke? Taki učitelji so mutasti v šoli, ker se niti pogovoriti ne morejo z učenci. Treba je torej: 1. Vsi učenci slovenske narodnosti bi se morali učiti slovenskega jezika na vadnici po 4 ure na teden, v I. in II. letniku pripravnice po 4 ure, v III. in IV. vsaj po 3 ure. V IV. letniku bi se vsaj po eno uro morala praktična metodika poučevati v slovenskem jeziku. 2. Dež. šol. nadzornik za ljudske šole bi moral biti zmožen tudi slovenskega jezika, kar danes ni. 3. Da bi dobili dovolj slovenskih učiteljskih pripravnikov, naj bi vlada za vsako leto razpisala deset ustanov po 200 K. § 64. org. statuta se glasi: Na ljudskih šolah za slovenske otroke naj se nameščajo le take učne moči, ki so popolnoma zmožne slovenskega jezika in morejo to zmožnost dokazati tudi v zrelostnem izpričevalu.

Ugovarja se nam, kakor čitamo v interpelaciji nemške ljudske stranke z dne 21. februarja t. l., da se mi Kranjci ne smemo vtikati v koroške razmere. Ta ugovor ne velja. Gospodje s Koroškega in Štajarskega se tudi vtikajo v šolske razmere na Tirolskem, Češkem, Moravskem, v Šleziji in drugod. Torej naj velja za vse enaka pravica. Dalje so imeli koroški Slovenci le tri leta tukaj svojega zastopnika, ki pa vsled nemške obstrukcije nikdar ni mogel govoriti o koroških šolah. Dolžnost je torej naša, da to storimo.

Ugovarjajo dalje, da je nemščina nujno potrebna za vsakdanje življenje. To je tista fraza, ki jo čujemo večkrat tudi na Kranjskem. Tudi pri nas so vsilili na štirirazrednicah po deželi nemščino kot obligaten predmet. Smešno! Vem, zakaj se je to svoj čas zgodilo. Vlada je hotela

Podlistek.

»Ta vojska.«

Poslovenil Rožan.

Vsi vsakdanji gostje so že dosti premleli to strašno vojsko na daljnem vzhodu — tudi gostilničar Nande si je jezik omočil, — on sam edini še dosedaj ni pregovoril besedice. In vendar je bil mož, ki je v vojaških rečeh slovel po daljnem vzhodu.

Krojač Kozica je molče poslušal modrovanje svojih sosedov pri mizi, sukal je svoje mogočne rujave brke in kadil iz dolge pipe.

Le včasih, ko je kak govornik kakšno neumnost zinil, zamežikal je mojster hitreje z očmi in segel po polnem vrčku piva.

Rekel sem: po polnem vrčku piva. Mojster Kozica ne ljubi namreč nič polovičarskega. Zato ne pije nikdar iz svojega kozarca. Ta stoji pred njim navadno prazen in gostilničar Nande se ne potrudi, da bi prinesel novega, polnega. Prvič bi Kozica tega drugega ne plačal in potem — bi to nič ne pomagalo. Predno bi se Nande zasukal, da bi na durih v računu Kozice črto naredil, imel bi mojster kozarec zopet že prazen in Nande bi moral vnovič bežati.

„Dovolite, vaša milost,“ reče Kozica srečnemu posestniku polnega kozarca, in ne da bi čakal odgovora, napije se iz njega prav pošteno. Gostje poznajo to mojstrovu slabost in so blagovoljni do nje —

Iz vseh kozarcev na mizi pije mojster Kozica, le iz kozarca svojega tovariša, čevljarskega mojstra

Salate nikdar ne pije. Nekoliko iz „kolegijalnosti“, pa tudi zato, ker je mojster Salata skrajno nestrpen človek. Kaj sta se že ta dva prepirala! — Kakor na primer danes.

„Gospoda,“ vpije Salata, „Rusi naj bi nosili moje škornjice. Tem ne more škodovati niti granata...“

Na ta nesramen govor čevljarja Salate je mojster Kozica pljunil in je s svojim globokim, jasnim glasom rekel: „Gospodje, ali ste videli granate? He, videli ste granate? Vidite, gospoda, granat nihče izmed vas ni videl. A jaz, gospoda — jaz sem imel granato v roki in k temu še vročo.“

Zdaj je pljunil zopet mojster Salata in pikro rekel: Menda je niste vjeli v roko, ko je letela?

„To ne, gospod tovariš, ampak na tleh. Bilo je v vojski pri Kolinu. Stal sem na straži pri visokem vrtnem zidu. Par korakov od mene general Cimrštof s svojim štabom. V tem se nekaj zablišči, nekaj zašumi in bum! — prileti granata kakor slamnica in se začne vrteti na tleh pred generalom. Kakor blisk skočim, primem vročo granato v golo roko in jo vržem čez zid na vrt. Tam je počila...“

Poslušalci so komaj premagovali smeh in primemali kozarce. Najbolj se je krohotal Salata.

„Le ne smejite se,“ zavpil je nad njim Kozica, „spomnite se le, kako ste bežali pred Prusi.“

„Kaj, kaj pa?“ so se gostje čudili.

„Dà, gospoda, in kako je bežal! Pride tu stara Katnica in pravi: Ljudje božji, Prusi so tukaj. Rešite dušo. Salata prime kapo in palico — in hajd vun. Ko je bežal, sliši za seboj nekaj copotati. Obrne se in vidi svojega psa Cigana.

Bežal je za njim, da mu je jezik vun molil... Mojster obstane in pravi psu: Ti, Cigan, obrni se in idi domov. Veš, mene ne boš dohajal. In tekkel je naprej. Dà, gospoda, tako zna bežati samo mojster Salata.“

Salata je zardel in ježno zavpil: „Boljše je bežati, kakor dati se živ pokopati, kot vi!“

In ko je videl, da ga pivci začudeno gledajo, je nadaljeval: „Dà, gospoda, Kozico so živega pokopali. Ko je bilo v vojski najhujše, vlegel se je Kozica na hrbet in se je delal mrtvega. Lisjak, ni se mu ljubilo v vročini hoditi in krogom nastavljati hrbita. Po bitki so prišli nosači, vzdignili Kozico na nosila in ga nesli proč. Kozica se je smejal v brado, veselil se je, kako bo kje v šotoru lepo počival. Naenkrat obstojijo nosači pri veliki jami, kjer je ležalo že kakih sto mrličev. Primejo ljubega Kozico za noge in glavo in začnejo z njim gugati nad rovom... „Za božjo voljo,“ vpije Kozica, „saj sem še živ.“ To bi mogel vsak reči, pravi mirno eden izmed nosačev in bums! — Kozica leti v jamo...“

„No,“ nasmejal se je mojster Kozica, „tokrat govori Salata resnico. Takih „mrličev“ je bila v jami dobra polovica. Pa do večera smo zlezli iz jame in sreča je bila za-me, da sem imel komisne škornjice. Ko bi imel Salatove škornjice, ne bi iz jame prišel.“

„Ali dela gospod mojster tako težke škornje?“ vprašal je eden izmed poslušalcev.

„Seveda,“ je pritrdil Kozica in nadaljeval: „Enkrat vam stojim na straži, in ko tako okolu gledam, vidim dva Prusa, kako lazita proti meni. Pomerim na prvega, ustrelim — lopov obstane

Nemcem dokazati, da so gospodje v deželi. Ne ugovarjal bi, ko bi se otroci res nekaj nemščine naučili. A tratio le čas na trošek drugih važnejših predmetov. Kakor na Kranjskem, tako tudi na Koroškem otroci slovenskih staršev ostajajo vendar doma, na svoji zemlji kot kmetje, obrtniki in delavci, in tu jim pač nemščina ni neobhodno potrebna. In v uradih tudi ne! Zato zahtevamo slovenske politične in sodne uradnike ter slovensko uradovanje za slovensko prebivalstvo. Gospodje, uverjeni bodite, da niti enemu nemškemu otroku ne vsiljujemo slovenskega jezika. Nemci na Kranjskem imajo tudi ljudskih šol več, nego jih potrebujejo po svojem številu. (Na pr. v Ljubljani.)

Ako pa boče oče dati sina v višje šole, dobro, pošlje naj ga eno ali dve leti preje v mestne šole. Krivica pa je, da bi se na primer v Dobropoljah zaradi 10 otrok, ki morda gredo pozneje na gimnazijo, moralo 100 drugih učiti nemškega pravopisa. Približno isto velja za koroške šole v krajih, kjer stalno biva večina slovenskega prebivalstva. Ako pa so občine na Koroškem, ki zahtevajo nemške šole, treba pomisliti, da so le občinski zastopi nemški, a ne prebivalstvo.

Čujemo tudi ugovore, da je „nova slovenščina“ koroškim Slovincem tuj, nerazumljiv jezik. Ta je bosa. Res je, da se naš jezik čisti tujk (župan mesto purgrmajstr, razsodba mesto urtl, božič mesto vinahti itd.), a to so naše starodavne besede, ne skovane in ne izposojene od Hrvatov. Bil sem na treh shodih med koroškimi Slovenci, govoril kakor doma, a razumeli so me vsi. Da slovensko narečje na Koroškem ni pismeni jezik, to je istina. A poglejte v nemške pokrajine. Bil sem na Švabskem. Četudi za silo govorim nemški jezik, razumel nisem tamošnjih kmetov prav nič. In naši Kočevci! Stavil bi glavo, da ne razumete naših Kočevcev, ako govore v svojem narečju. In vendar imajo nemške, a ne kočevske šole, kar je edino pametno. A mnogo čistejše je koroško slovensko narečje, nego na pr. kočevsko.

Končam svoje besede o ljudskem šolstvu. Žaliti nisem hotel nikogar, storil sem le svojo dolžnost, ako sem opozoril naučno upravo na kričeče šolske razmere v Istri, Trstu in na Koroškem. Maloštevilni je naš rod, ki pa ga je kruta usoda raztrgala na drobce. Na Ogrskem, v Italiji poje Slovincem smrtna pesem. Vsaj v Avstriji naj bi vlada ne kopala gomile našemu narodu. Tega naš narod ni zaslužil; pač pa je avstrijska vlada dolžna, da ohrani slovenski rod na jugu države, ker s tem posredno brani tudi državne koristi.

Občni zbor „kat.-pol. in gospodarskega društva za Slovence na Koroškem“.

V slogi je moč!

Dolgo dōbo petnajstih let že posluje naše politično društvo v blagor koroških Slovencev in reči se mora, da se morajo vsi uspehi, kateri so se dosegli med nami koroškimi Slovenci v tem času, zapisati skoro izključno le na račun tega društva. Posebno v zadnjem času je društvo razvilo zelo živahno delovanje in ravno letošnji občni zbor

kakor primrznjen in stoji kakor solni steber. Strelim tedaj na drugega — zopet tako. Nabijam in streljam — gotovo dvajset strelcev sem v nje dal — lopova se ne ganeta. Stala sta kakor sveče. Nasadim bodalo in ju napadem. Gospoda, še zdaj mi kri zmrzuje v žilah, kadar se spomnim na to, kar sem videl. Oba Prusa tu stojita kakor kipa, mrtva, mrzla, z rokama obešenima po truplu! In veste, zakaj nista padla? Mojster Salata jima je naredil tako visoke in težke škornjice, da nista mogla pasti. Stala sta v njih, kakor v svinčenih ceveh!

Ta je pa bila vendar za mojstra Salato preveč grenka. Počakal je malo, da je smeh utihnil, potem je popil svoje pivo, vzel skrivaj svojo kapico v pest in je rekel: „Gospoda, pustimo šale in govorimo resno. Tukaj gospod tovariš je bil res imeniten vojak. Moj tovariš Krpal je ž njim služil pri istem polku in mi je pripovedoval to-le dogodbo. Bilo je pred bitko pri Sadovi. Naša vojska je bila vedno pripravljena na boj. Benedek je objahal s svojim štabom armado, gledal oestro vrste vojakov in je potem rekel svojim generalom: „Tako, kaj pa, gospodje, smo pripravljeni? Ne manjka nobenega? — „Nobenega,“ je bil odgovor. „In je tudi mojster Kozica tukaj? — „Tudi.“ — „Gospodje — tedaj moremo začeti.“

Komaj je Salata izgovoril, hitel je k vratom. In vedel je tudi zakaj. Mojster Kozica je skočil od mize kakor lev in se zagnal za bežečim Salato.

Pivci so se bali za Salato, pa gostilničar Nande se je nasmejal in rekel: „Le nič se bati, gospoda. Salata ima samo šlape na nogah, Ko-

je dokazal, da ima društvo vse predpogoje za uspešno delovanje, poleg tega pa še posebej, kar je največje važnosti, gotovo zaslonbo in popolno zaupanje med narodom samim. Ogromna udeležba — dvorana je bila do zadnjega kotička polna — in ne morda, kar se tako rado poudarja z nasprotniške strani, samih duhovnikov in nedorastlih, temveč zrelih, izkušenih mož, posestnikov, kmetov, osivelih v boju za blagor svoje domovine, se je sestalo, da izrazijo svoje želje in zahteve, da povedo, česa je treba narodu. In brez agitacije — samo enkrat je bil zbor razglašen v „Miru“ — je poslalo koroško Slovenstvo svoje odlične zastopnike na občni zbor, kar zopet poudarjamo z največjim zadovoljstvom, kajti to nam je porok, da je ljudstvo prišlo do prepričanja, da je za napredek res treba skupnega odločnega delovanja, da je čas malomarnosti in nedelavnosti minil, da se začne resna borba za obstanek in napredek našega naroda na Koroškem.

Kmalu po napovedanem času pozdravi navzoče in otvori društveni predsednik, g. deželni poslanec Grafenauer, zborovanje, pripominjajoč, da so se lani dogodile večje izpremembe v vodstvu društva, ter pozove zborovalce, da izrečejo svojo zahvalo prejšnjemu vodstvu, posebno pa bivšemu društvenemu predsedniku, gosp. župniku Gregoriju Einspielerju. — Namen društva je, priboriti koroškim Slovincem pravice, katere jim zagotavlja postava. Da se pa ta namen doseže, je treba edinosti in delavnosti. Vsak naj torej stori svojo dolžnost, in društvo bo sijajno doseglo svoj namen. Dvoje pa je, kar mora napolniti srce vsakega navzočega z največjim zadovoljstvom, in to je v prvi vrsti ogromna udeležba, v drugi pa dejstvo, da je navzoč pri zborovanju mož, ki je storil že mnogo v korist koroškim Slovincem, namreč državni poslanec, gosp. dvorni svetnik dr. Ploj. Istotako mora veseliti vsakogar, da je vlada poslala svojega zastopnika, ki je sin našega naroda, g. komisarja dr. Lahovnika. Zaključivši nato svoj nagovor, podeli predsednik besedo državnemu poslancu, dvornemu svetniku dr. Ploju.

Dr. Ploj, burno pozdravljen, poroča nato o političnem položaju v državi. Slovenci smo narod, ki je vsled svoje zvestobe napram Avstriji zaslužil, da se mu pripoznajo iste pravice, kakor jih imajo drugi narodi v državi, ali vlada nikakor ni storila v tem pogledu svoje dolžnosti niti prej niti slej. Dasiravno ima naš narod vse predpogoje, da bi se mogel mirno razvijati na kulturnem, gospodarskem in političnem polju, mu vendar vlada ne zagotavlja takega razvoja. Temu so krive žalostne politične razmere v državi. Vsekako pa bo skrb slovenskih državnih poslancev in njenih zaveznikov, da izbojujejo slovenskemu narodu pravice, katere mu zagotavlja avstrijska ustava. — Govor g. državnega poslanca, kateremu je sledilo burno priznavanje, priobčimo prihodnjič v celoti.

Nato poroča društveni tajnik, g. Dobrovc, o društvenem delovanju v prejšnjem letu. — Društvo je priredilo tekom leta štiri zborovanja in sicer na Poljanah pri Prevaljah, v Štebnu pod Juno, v Habru pri Medgorjah in na Želinjah. Udeležba je bila povsod prav lepa. — Odborovih sej je bilo sedem. — V zadnjem letu je opaziti na Koroškem prav veselo in živahno delovanje za probujo naroda, kar

zica pa visoke škornjice od Salate. V teh ne bo daleč prišel!

In res, daleč ni prišel. Kmalu se je vrnil Kozica ves zasoplen in vzdignil noge s škornjimi, kakor cent težkimi, rekoč: „Gospoda, ko bi bila imela naša armada take škornjice pri Sadovi — bi mi ne bili bežali!“

No, mojster Kozica že pozna vojaško življenje!

Premeten slepar. V znani igralnici Monte Carlo se zelo boje samomorov tujcev, pri katerih bi se dokazalo, da so vsled izgub v igralnici šli v smrt. To je bilo dobro znano pustolovcu, ki se je nedavno v parku pred igralnico napravil mrtvega. Našli so ga uradniki iz igralnice. Sigurno so mislili, da je mož zaigral svoj denar v igralnici ter vsled obupa izpil strup. Preden so poklicali reševalce, podtaknili so navideznemu mrtvecu 3000 frankov v žep, da bi se moglo reči, da ni zaradi tega zaigranega denarja šel v smrt. Preden pa je policija dospela, vzdignil se je mrtvec ter jo odkuril z denarjem v žepu.

Smešničar.

* Neki orožnik pride v Oražovo gostilno in zahteva piva. Županja (obenem natakara) mu ga takoj ne dá. Je pač pozabila. Nato zahteva orožnik še enkrat. Županja se nasmeje in pravi: „Bin obr vergesen“, ter mu prinese pivo.

Kupujte narodni kolek!

je večinoma zasluga društva. Izmed 18 podružnic družbe sv. Cirila in Metoda jih je priredilo 11 zborovanja, dve sta se pa zopet oživili. Slovensko delavstvo vstaja. Celovško društvo šteje že okrog 100 članov, je priredilo 8 zborovanj; prevajalsko društvo je priredilo 12 zborovanj; na novo se je ustanovilo delavsko društvo v Podlublju. Zelo živahno delujejo izobraževalna društva, katerih je 6; ravno tako tudi tamburaška in pevska društva. Novi društvi se snujete v Škočidolu in Št. Štefanu pri Velikoveu. Vseh društev je 5. Poleg celovške čitalnice se je zbudila tudi glinjska. — Za probujo naroda je velikega pomena mladeniško gibanje, katerega izraz je bil mladeniški shod na Vel. Strmcu. Omeniti bi bilo še ustanovitev dijaškega društva „Gorotan“ ter plodonosno delovanje „Zilske podružnice slov. plan. društva“.

Občinske volitve so se vršile v 9 občinah. Pridobili smo Galicijo (vsi 3 razr.) in Svetno vas (2. in 3. razr.); obdržali Št. Jakob v Rožu (vsi 3 razr.) in ravno tako Globasnico; izgubili Libuče (1. in 3. razr.) in Medgorje (2. in 3. razr.). Dobri uspehi so se dosegli v Vernbergu (3. razr.) in Dobrli vasi (3. razr.). Gozdanje smo izgubili popolnoma (tudi 2. razr.). — Razposlale so se vprašalne pole, nad 80, ali vrnilo se jih je le nekaj čez 30. Naj bi se tudi v tem oziru storila dolžnost vsestransko.

Blagajnik, g. Podgorc, ne more natančneje poročati o društvenem denarnem stanju, ker računi še niso vsi v njegovih rokah, ter opozarja društvenike, da naj bodo točni z vplačevanjem svojih društvenih prispevkov. Društvo rabi v svojem delovanju velike svote, in če bi bilo navezano le na neredne prispevke svojih članov, bi ne moglo izhajati. Zahvaliti se je le raznim dobrotnikom, da društveno delovanje v tem oziru ni preveč ovirano. Vsekako naj bi se pa po deželi delalo na to, da pristopi čim največ Slovencev k društvu in tudi redno plačuje svoje doneske.

Nato se je volil z vzklikom odbor za tekoče poslovno leto. Namesto iz Celovca odišlega gosp. Dobrovec je bil izvoljen v odbor urednik „Mira“ g. Ekar, sicer pa je odbor ostal prejšnji in sicer so bili izvoljeni gg.: Franjo Grafenauer, dr. Janko Brejc, Valentin Podgorc, dr. Lambert Ehrlich, Josip Rozman, Greg. Einspieler, Mat. Prosek in J. Vošpernik. Za namestnike gg.: Fr. Kobentar, Iv. Ure in J. Šumah; za pregledovalca računov pa gg. M. Ražun in J. Hutter.

Nato poroča gosp. deželni poslanec Grafenauer o položaju v deželnem zboru, posebno pa o ljudskošolskem vprašanju na Koroškem. Zanimivi govor priobčimo v celoti.

O šolskem vprašanju se je razvila živahna razprava, v katero je poseglo več navzočih, tako gg. župnik Ražun, posestnik Vidman, župnik Dragasnik, kapelan Rotter, posestnik Turk in drugi, ki so vsi poudarjali, da ljudstvo nikakor ni zadovoljno s sedanjo, takoimenovano utrakvistično upravo ljudskih šol na Koroškem. Sprejela se je nato enoglasno resolucija, katero priobčimo na drugem mestu.

Gosp. župnik Poljanec predlaga, da naj se zahteva, da se bo pri sestavljanju porotniških listin tudi oziralo na Slovence, na kar pojasni gosp. dr. Brejc, da je to v prvi vrsti dolžnost občinskih predstojnikov, kateri poročajo okrajnim glavarstvom. Društvo bo opozorilo župane na to dejstvo.

G. dr. Brejc poroča o sodnih razmerah na Koroškem ter kaže na velikanske krivice, katere se godijo slovenskemu ljudstvu pri sodiščih. Slučaji, kakor je oni, katerega je priobčil „Mir“, ko se je Slovenca obsodilo samo zato, ker ni govoril nemško, pač jasno kažejo, da pri c. k. sodiščih na Koroškem dosledno prezirajo postavo, katera zagotavlja slovenskemu jeziku enakopravnost. Govornik vpraša nato zborovalce, da naj se izrečejo, ali naj še nadaljuje boj proti krivicam, ki se godi slovenskemu jeziku pri c. k. sodiščih, da se mu ne bo vedno predbacivalo, da hujska. Burno pritrdjevanje in klici: „le tako naprej,“ so bili najsijajnejši dokaz, da govornik vrši svojo narodno dolžnost po zahtevi in nalogu celega slovenskega naroda na Koroškem.

Gosp. Prosek, posestnik v Kotmarivasi, predlaga nato resolucijo v zadevi sodnih razmer na Koroškem, katera je bila enoglasno sprejeta.

G. urednik Ekar nato v ostrih besedah biča postopanje c. kr. vlade pri nameščanju sodnih in drugih uradnikov na Koroškem ter opozarja na dejstvo, da je večina teh uradnikov članov ravno takih nemško-nacionalnih društev, katerih očitni namen je ugonobiti Slovenstvo v deželi. Na tak način ni čudno, ako izginja med narodom zaupanje do c. kr. oblastnj! Obče odobravanje je sledilo tem besedam.

G. Kobentar, župan v Št. Jakobu v Rožu, govori nato o c. k. kmetijski družbi, katera, dasiravno je cesarsko-kraljeva, torej ravno tako ustanovljena za Slovence kakor za Nemce, vendarle ne stori nič, ali pa prav malo za napredek kmetijstva v slovenskem delu dežele. Znano je namreč, da

je slovensko politično društvo izposlovalo pri poljedelskem ministrstvu znesek 2000 K za potovalnega učitelja, ki naj bi poučeval slovensko ljudstvo v gospodarskih stvarih. Ali kam je prišel ta denar? G. potovalni učitelj Šumi dobiva od te svote le 600 K, drugih 1400 K pa je porabila kmetijska družba za nemškega potovalnega učitelja, ki poučuje po nemškem delu dežele. Od deželnega zbora je dobila družba 12.000 K. Koliko tega denarja pa pride Slovincem v prid? Zelo malo ali pa nič.

Še slabše pa je z društvenim glasilom „Mitteilungen“, katerih slovenski kmet ne razume, kar je največ povod, da je med Slovenci tako malo udov kmetijske družbe. Zatrjevalo se je že večkrat, da dobijo Slovenci kmetijski list v slovenskem jeziku, ako se jih prihlasi vsaj 600. Naša skrb bodi torej, da se nas čim največ oglasi za pristop h kmetijski družbi, katera je primorana skrbeti za Slovence ravno tako, kakor za Nemce. Politično društvo pa naprosimo, da nam pomaga izposlovati od družbe vse, kar je treba za napredek našega kmetijstva, posebno pa kmetijski list v našem jeziku, da ga bomo vsaj razumeli. Govornik predlaga nato resolucijo, katera se enoglasno sprejme.

K tej točki se je oglasilo več navzočih kmetov, ki so vsi poudarjali potrebo slovenskega kmetijskega lista in pa zahtevali, da se kmetijska družba bolj ozira na slovenski del dežele.

V zadevi edinega slovenskega lista na Koroškem, „Mira“, se izreče po predlogu g. župnika Treiberja navzočemu uredniku priznanje in pohvala z željo, da naj list ostane na svojem dose-danem stališču ter v isti meri upošteva narodno in versko stran, kateri ste na Koroškem tako ozko spojeni.

G. Antoni iz Št. Jakoba v Rožu nato utemelji resolucijo v zadevi slovenskih matrik, katero priobčujemo na drugem mestu. — Razvila se je o tej stvari živahna razprava. Drug za drugim je vstajal, bodisi duhovnik ali neduhovnik, ter naj-odločnejše poudarjal, da ima slovenski narod pravico do slovenskih matrik, posebno pa še sedaj, ko se ve, da je odločitev edino le odvisna od državne oblasti. Resolucija je bila sprejeta z velikim navdušenjem in prepričani smo, da ne bo dolgo, ko bomo lahko rekli, da se je ta boj izvršil z našo zmago.

Ko je nato g. državni poslanec, dvorni svetnik Ploj, zagotovil zbrane, da bodo slovenski poslanci delali z vsemi svojimi močmi na to, da se uresničijo upravičene zahteve slovenskega ljudstva na Koroškem po enakopravnosti s svojim sosedom, pozval je predsednik g. Grafenauer navzoče, da izrečejo svojo zahvalo g. državnemu poslancu in njegovim tovarišem, kar se je zgodilo z živahnimi „živijo“-klici.

Ko je nato g. predsednik še pozval zborovalce, da s trikratnim „živijo“ izkažejo svojo udanost Njegovemu Veličanstvu in je trikratno „živijo“ zaoril po dvorani, se je g. predsednik zahvalil zborovalcem za velikansko udeležbo pri zborovanju ter zaključil občni zbor.

Rezolucije,

sprejete na obnem zboru „kat.-pol. in gospodar. društva za Slovence na Koroškem“ dne 23. sušca 1905:

I. Rezolucija v zadevi ljudskih šol na slovenskem Koroškem.

Občni zbor ugovarja najodločnejše proti interpelaciji poslancev Dobernig i. dr. v državnem zboru dne 21. febr. t. l.:

1.) Šole za Slovence na Koroškem so v protislovju z najbolj elementarnimi in pedagoškimi načeli.

2.) Upravna teh šol je deloma kriva gospodarskega propada Slovencev na Koroškem.

3.) Poslanci nemško-narodne stranke ne morejo imeti poklica, odločevati v narodno-kulturnih vprašanjih drugega naroda.

4.) Poslanci dr. Ploj, dr. Žitnik in dr. stavili so svoje vprašanje dne 31. jan., ker Slovenci na Koroškem nimajo svojega poslanca v državnem zboru.

5.) Le-ti poslanci stavili so interpelacijo naprošeni od koroških Slovencev ter so bili moralno dolžni ti prošnji koroških Slovencev ustreči.

Ta resolucija se je odposlala ministrstvu za uk in bogočastje.

II. Rezolucija v zadevi sodnih razmer na Koroškem.

Občni zbor „katol.-polit. in gospodar. društva za Slovence na Koroškem“ z ogorčenostjo in najodločnejše ter najslovesneje protestuje zoper izbaci-vanje slovenskega jezika iz sodnih dvoran na Koroškem in oziroma omejevanje njega rabe pri sodnem poslovanju s slovenskimi strankami in njihovimi slovenskimi zastopniki. Občni zbor izjavlja, da postopanje g. dr. Brejca v dosego ravnopravnosti našega jezika na sodiščih v vseh točkah odobruje, izreka se solidarnim z njim ter se mu na njegovem v dejanskih ljudskih potrebah in jasnih naravnih

in državnih zakonih povsem utemeljenem tozadev-nem prizadevanju najtopleje zahvaljuje, obenem pa se ga nujno prosi, da v borbi za pravice našega jezika neomajno vztraja ter ne odneha, dokler ne zmaga pravična naša stvar.

Ta resolucija se je poslala pravosodnemu mi-nistrstvu.

III. Rezolucija v zadevi c. kr. koroške kmetijske družbe.

Občni zbor „katol.-polit. in gospodar. društva za Slovence na Koroškem“ z obžalovanjem konsta-tuje, da c. kr. kmetijska družba za Koroško v slo-venkem delu dežele svojega namena ne dosega, vsled tega obzoru polit. društva naroča, da stori primerne korake v ta namen, da bo tudi slo-venski del dežele postal deležen dobrot te družbe v isti meri, kakor jih uživa nemško prebivalstvo dežele, ne samo gledé gmotnih podpor, temveč zlasti tudi gledé strokovnega izobraževanja slovenskih kmetijskih posestnikov potom slovenskih strokovnih predavanj in slovensko pisanega kmetijskega lista.

IV. Rezolucija v zadevi župnijskih matrik na Koroškem.

Z ozirom na to, da so župnijske matrike uradni zapisniki, katere sestavlja voditelj matrik s strankami, in so ob enem podlaga obširnemu izven-župnijskemu, cerkvenemu in državnemu uradovanju, ker so matrike potemtakem in tudi same ob sebi zapisniki toliko cerkveni kolikor državni, ter je nam Slovincem, tudi koroškim, po § 19. državnega tem-eljnega zakona zagotovljena neomajna pravica, da morajo vsi državni uradi občevati z nami v našem slovenskem jeziku, in smemo od cerkve tem-bolj še nego od države zahtevati, da nam je enako pravična, kakor vsem drugim narodnostim zbranim pod njenim okriljem: zahtevamo danes, zbrani na obnem zboru „katoliško-političnega in gospodar-skega društva za Slovence na Koroškem“, najod-ločnejše, da se vodijo matrike na Koroškem tamkaj, kjer prevladuje slovenski jezik, načelno v sloven-skem jeziku, kjer pa je eden izmed obeh deželnih jezikov v manjšini, pa mora tudi imeti manjšina pravico do vknjižbe v svojem jeziku.

Ta resolucija se je odposlala ministrstvu za notranje zadeve.

Boj za slovenske matrike.

I.

Nasprotniki slovenskih matrik med nemško duhovščino na Koroškem in za njimi seveda oni, katerim so slovenske matrike, ali pa vsaj vknjižbe v slovenskem jeziku trn v peti, se sklicujejo v svojih protestih proti slovenskim matrikam na cerkveno in posvetno oblast in končni njihov zaključek je: „Morebitne izpremembe v zadevi matrik se morejo zgoditi le v sporazumu cerkve z državo.“

Ker je nam gotovo v prvi vrsti na tem le-žeče, da utemeljimo svoje zahteve po slovenskih matrikah vsestransko, da se nam ne bo moglo očitati, da hočemo meninč tebinč, kar tja v en dan, brez pravega vzroka prevreči **podane raz-mere**, bomo na podlagi dosedaj izdanih in še vedno veljavnih zakonskih določb dokazali, da imamo koroški Slovenci neovrgljivo pravico do slovenskih matrik.

Naši nasprotniki trdijo, oni del nemške du-hovščine namreč, da je začetek matrik cerkven. Še-le tridentinski cerkveni zbor je predpisal ma-trike za krste in poroke. Papež Pavel V. je v po-njem izdanem „rimskem obredniku“ predpisal „liber mortuorum“ (mrtvaško knjigo) in zapisnik „duš“ (liber status animarum), kateri pa se je vsled iz-preminjevanja prebivalstva zopet večinoma opustil, in sicer vse v latinskem jeziku. Še-le s časom se je začela država tudi zanimati za matrike. Tako se je v Avstriji še-le s patentom z dne 1. maja 1781 priznala župnijskim matrikam „fides publica“ (veljava v javnosti, pred državo). Šele 20. februa-rya 1784 je izdala avstrijska država natančne do-ločbe o vknjižbah v matrike v nemškem jeziku.“ Tako oni.

Da je začetek matrik res bil cerkven, temu nismo mi nikdar oporekali, temveč se popolnoma strinjamo s trditvijo naših nasprotnikov. Da si je pa pozneje prilastila država pravico vtikati se v zadevo matrik, da je izdala svoje določbe o tej zadevi, je pa tudi dejstvo, v katerem so naša mnenja edina. Sedaj nam podane razmere si tol-mačimo tudi ravno tako, kakor jih tolmačijo naši nasprotniki, namreč, da se mora cela zadeva rešiti le v sporazumljenju cerkve z državo.

Da je prišlo do tega, je pač ravno tako, kakor z marsikatero drugo zadevo, katera je bila prvotno samo cerkvena. Kolikor nam je znana cerkvena in svetovna zgodovina, je imela v svojih časih cerkev marsikaj, kar si je pozneje prilastila vlada. Svoj čas so rimski papeži celo postavljali in odstavljali cesarje, ali vsaj potrjevali jih na nji-hovih mestih, dandanes tega ni več. Svoj čas

je cerkev, ne da bi vprašala državo, nameščala svoje dostojanstvenike, svoje škofe in duhovnike, dandanes imajo razne države razne pravice tudi v tej zadevi, in dà, ali se ni ravno naša država vpletla celo v volitev papeža po smrti papeža Leona XIII.? Država si je prilastila marsikako pravico v mnogo važnejših stvareh, kakor pa so matrike, in na cerkvi je bilo tedaj ležeče, da ni pravočasno ali doslednejše in odločnejše branila svojih pravic. Ne ugovarjamo torej, da matrike ne bi bile prvotno samo cerkvene, ali sedaj pač niso več, kar tako odkritosrčno priznavajo tudi naši nasprotniki. Cerkev je torej pripustila, da si je prilastila država pravico, izdati svoje določbe glede matrik, in od tedaj so voditelji matrik tako-rekoč obenem cerkveni in državni uradniki.

Iz tega dejstva bomo izvedli svoj zaključek pozneje, sedaj hočemo le pregledati cerkvene in državne predpise glede jezika, v katerem naj se vodijo matrike.

Tridentinski cerkveni zbor (Sess. 24. De re-form. matrim. cap. I.) določa, da mora imeti župnik knjigo, v katero se zapisujejo imena poročencev in prič ter dan in kraj poroke. To knjigo naj župnik skrbno hrani. — Ravno tako določa cerkveni zbor (isto mesto, cap. II.), da mora župnik imeti knjigo, v katero naj vpisuje imena krščenih otrok in krstnih kumov. — Da naj se ti knjigi vodite v tem ali onem jeziku, o tem ni nikake določbe. Da so se pa že pred in po tridentinskem cerkvenem zboru vodile matrike v narodnem jeziku, o tem nam pričajo posnetki dalmatinskih, oziroma tudi bosenskih krstnih in poročnih knjig. Te so pi-sane v hrvatskem jeziku in sicer z glagolico ali pa cirilico, večinoma pa z glagolico, pozneje pa z latinico. Posnetke teh vpisov je imel pisec tega članka sam pred očmi, in če bi kdo izmed na-sprotnikov slovenskih matrik želel videti te „ču-deže“, mu jih priskrbimo. — V župnijah, kjer je bila in je še v rabi staroslovensčina kot cerkveni jezik, se gotovo nikdar in nikoli ni rabila latinščina pri vpisovanju v matične knjige, kakor tudi ne staroslovensčina, temveč živi, narodni jezik. — Da je tridentinski cerkveni zbor zboroval in tudi izdal svoje določbe v latinskem jeziku, je pač lahko umevno, saj je bil tedaj latinski jezik ne samo v cerkvi, temveč splošno občevalni jezik skoraj vseh izobražencev. Ali vzlic temu pa ne najdemo, kakor smo rekli, nikjer določbe, da bi se morale tedaj res še samo cerkvene matrike pisati izključno v latinskem jeziku.

Koroške novice.

Obremenjevalna priča — tolmač. Glede

na popravek, ki ga nam je c. kr. predsedništvo deželnega sodišča v Celovcu poslalo in ki smo ga zadnjič pod tem naslovom priobčili, sedaj izjavljamo, da na podlagi popolnoma zanes-ljivih informacij vzdržujemo zadevno notico v polnem obsegu. Polna resnica je, da pri zadevni razpravi sodnik ni niti besede ob-toženčevega zagovora razumel, polna resnica, da je priča-tožnik služil za tolmača, polna resnica, da je obtoženec izustil besede „niks tajč“. Nasprotno pa ni res, da se je na razpravi takoj pokazalo, da obtoženec toliko nemški razume, da mu je bilo možno zagovarjati se v nemškem jeziku, in tudi ni res, da mu je le v malotnih, nevažnih točkah priskočil zapisnikar, slovensčine več, in ni res, da mu je tudi razsodbo raztolmačil zapisnikar. Zapisnikar, pisarniški pomočnik Hobel, se ni prav nič v razpravo vtikal, temmanj, ker sam le za največjo silo lomi nekaj koroškega na-rečja. Čudom se tedaj moramo čuditi smelosti, s kojo se skuša utajiti dejstva, ki jih lahko vsak čas dokažemo, ako se nam v to ponudi prilika. Na tak, milo rečeno — neverjeten način na Koroškem perejo nemško-nacionalne sodnike in maše usta pri-tožbam zoper najočitnejša zakonolomstva. Potem je na Koroškem seveda vedno in vsepovsod vse v najlepšem redu. Predsedništvu c. kr. deželnega sodišča pa nujno priporočamo, naj rajši napravi red pri sodiščih in skrbi za to, da bodo postave spoštovali tudi sodniki sami, nego da se zastonj trudi opirati — zamorce. To bo boljše za ugled njega samega in sodišč, ljudstvu pa v korist.

Slovensko učiteljstvo in „Freie Stimmen“.

Ker je med koroškim učiteljstvom še nekaj mož, kateri vkljub vsem pritiskom ne marajo ukloniti svojih glav pod nemško-nacionalni jarem, pod ka-terega vklepa koroško učiteljstvo vlada in njeni nemško-nacionalni zapovedovalci, je seveda vse v ognju, ako se kdo teh mož le gane. Ker je bil pred kratkim v Šmihelu nad Pliherkom nekaj sestanek še slovensko mislečih učiteljev, že bljujejo „Freie Stimmen“ ogenj in žveplo na te može ter kličejo vse hudiče in biriče na pomoč zoper velikansko ne-sramnost teh mož, zato ker nočejo z drugimi vred trobiti v nemško-nacionalni rog. Seveda napadajo „Freie Stimmen“ v prvi vrsti g. profesorja A. piha, češ, da agitira za slovensko-klerikalno učiteljsko

društvo. Podijo njega in slovensko misleče učitelje iz dežele, češ, da ne ljubijo svoje koroške domovine. Da, seveda, ako bi bila tem možem tako kakor ostalemu učiteljstvu domovina „Alddeutschland“, ovita s prusasko, izdajalsko frankfurcarico, potem bi pač po milosti koroških hajlovcev smeli ostati v deželi, ali zato, ker res ljubijo svojo domovino, svojo slovensko koroško domovino, zato naj pa gredo iz dežele! No, le potolažijo naj se ti slovenozreči, da njihovo hujskanje ne bo spravilo niti enega teh mož iz dežele. Čim bolj boste hujskali, tem trdnjši bo odpor!

Od nekod. Kakor smo izvedeli, vlada velika ogorčenost v Marijanišču med slovenskimi dijaki višje gimnazije vsled nezaslišanega dejstva, ki se je pred kratkim dogodilo. Ne misli bi človek, da tudi v takem zavodu, med štirimi zidovi, nemška „pravičnost“ kaže svoja junaštva. Ko so prišli namreč v četrtek, 23. t. m. opoldne, slovenski dijaki iz šole domov, radovedni, kako se kaj godi slovenskim matrikam, ali se jim še zmirom nasprotuje itd., se je naenkrat razširila med njimi vest, — „Mir je zaplujen“, — kar je vzbudilo marsikateri a! in o! Vse se je čudilo, je li to res? Kmalu pa se je izvedelo, da je to res, in tudi, kdo je to povzročil. Bilo je junaško dejstvo dveh nemških bogoslovcev četrtega letnika! Navdahnjena od „Kärnt. Zeitung“ in „Reichsposte“ hočeta na tak nečuten način z vso silo zatreti med slovenskimi dijaki slovenskega duha. „Je li to pravičnost?“ „Je to katoliško?“ Ali Slovenci v Marijanišču ne bi smeli čitati našega „Mir-a“, a nemškemu dijakom bi bila dovoljena „Kärnt. Zeitung“, ki je sedaj polna jeze proti slovenskemu narodu. Mislimo, da se bodeta gospoda bogoslovca, ki sta kot „vzgojitelja“ v Marijanišču, čim prej spametovala ter odstranila krivico, ki se godi slovenskim dijakom! Omenili smo pa to, da se ne uresniči pregovor, ki pravi: „Kdor molči, priznava da je res, kar se govori“, namreč v „Kärntner Zeitung“, vsled česar gospoda „vzgojitelja“ v duhovskem zavodu slovenskim dijakom „Mir“ odtegujeta.

Cerkvene in duhovske zadeve. Sv. Oče Pij X. so s pismom z dne 20. prosinca dovolili, da se tudi v Krški škofiji, kakor v Lavantinski in Ljubljanski, god slovenskih apostolov sv. Cirila in Metoda praznuje dne 5. julija. — Faro na Trbižu je dobil v. g. Val. Kraut, dekanijski oskrbnik in župnik na Brnci. — V stalni pokoj je stopil č. g. Albert Eichholzer, župnik v Globasnici. — Nevarno je obolet č. g. Janez Sablatnik, župnik v Št. Ilju. — Razpisane so fare: Žabnice do 28. apr.; Brnca in Globasnica do 5. majnika t. l.

Spominjajte se šentjakobske šole!

Za narodno šolo v Št. Jakobu v Rožu so darovali: Posojilnica v Zilski Bistrici 50 kron; Ulčnik M., župnik v Doliču, 5; Posojilnica v Framu 10; dr. J. Marinko, c. kr. prof. v Novem mestu, 40; Rajhenburški duhovniki 10; B. Podbregar iz Šent-Vida pri Lukovici, zbirka, 10; Posojilnica v Šent-Stefanu v Zilski dolini 50; Uredništvo „Slovenskega Naroda“, zbirka, 32-80; dr. M. Schmirman, zdravnik v Rajhenburgu, 15; Fr. Hrašovec, c. kr. okr. sodnik v pok. v Gradcu, 30 (kot mnogoletni sodnik na Koroškem, ob priliki svoje zlate poroke); Posojilnica v Žužemberku 40; Posojilnica v Kopru 22-20; Randl Mat., župnik v Švabeku, 20; dr. Chloupek, zdravnik v Ljutomeru, 5; Zacherl Fr., učitelj v Ljutomeru, 1; Jožef Rozman, tajnik družbe sv. Mohorja, 200 kron. Skupaj 541 kron. Najprisrčnejša hvala vsem darovalcem.

Matej Ražun, župnik v Št. Jakobu v Rožu.

Kapla pri Dravi. V dopisu iz Št. Ilja v zadnji številki se dopisnik pritožuje, da hočejo šolske oblasti imeti v Št. Ilju novo šolo. Pri nas je ravno tako. Naša šola stoji tik starega pokopališča. Pred 15 leti je nam posvetna gosposka zaukazala napraviti drugod novo pokopališče, ali pa zidati novo šolo. Odločili smo se za prvo, ker pokopališče vendar manj stane, kakor pa šola, in upali smo, da bode mir zavoljo nove šole. Ali napravili smo račun brez „liberalnega“ šolskega sveta. Pred par leti je šolski svet spoznal, da so potrebni trije razredi in da dva razreda ne zadostujeta več, čeravno se število otrok ni tako pomnožilo. Poznam več šol, kjer je v enem razredu veliko več otrok, kakor pri nas, a vendar ni treba razredov pomnožiti. In zdaj obiskujejo šolo tudi otroci tujih delavcev pri železnici, ki ne bodo zmiraj tukaj ostali. Vseh šolarjev skupaj je kakih 160; po letu je v tretjem razredu komaj 30 učencev, v drugem tudi po zimi ne čez 40, po letu je od teh gotovo še nekaj oproščenih in v 1. razredu je šolarjev okoli 60. Ali naš šolski svet se je oglasil za tretji razred, in ker v šoli ni prostora za tri razrede, je najel sobo drugod za prvi razred in stanovanje za dva učitelja. Imamo torej tri razrede in samo dva učitelja, tako da ima tretji razred na teden samo 15 ur šole (dopolodne), drugi pa samo 10 ur (po-

poldne). Ali šolski svet je hotel pač pokazati, da je potrebna nova šola. Prišel je ukaz od šolske oblasti, da morajo še letos pripraviti prostor in druge reči za zidanje nove trirazredne šole. Jaz pa mislim, da ne potrebujemo nove šole, če mora že večja šola biti, naj se k stari šoli toliko prizida, kolikor je potrebno, saj je staro pokopališče prosto in že nad 15 let se mrliči pokopujejo na novem pokopališču; če prst iz starega pokopališča proč spravimo, bo dovolj prostora in šola bode gotovo bolj zdrava in suha. Mislim, da cerkvena oblast temu ne bo nasprotovala. V sili, če bi še vendar premalo prostora bilo, da bi vsi učitelji imeli stanovanje v šoli, se lahko posebej zida hiša za stanovanje za dva učitelja; to bi bilo gotovo bolj kot za polovico ceneje, kakor nova šola. Kje bomo kmetje denar vzeli za novo šolo? Občinske doklade naraščajo, plačil za uravnavo Drave imamo veliko, posli in delavci so zmiraj dražji, zaslužka je pa zmiraj manj. Zdaj bo železnica nam še ta zaslužek vzela, ki smo ga imeli z vožnjo. Nova šola bi stala najmanj 16.000 gld.; šolska občina pa plačuje davka od hiš, polja, gozdov in obrti okoli 2600 gld.; velikih davkoplačevalcev ni, pride torej vse plačilo na posestnike in obrt! Kam bomo z novo šolo prišli? Ali posvetne oblasti nimajo oči za kmetški stan, da bi videle njegovo bedo in mu ne nakladale takih, velikrat ne ravno potrebnih plačil za nove šole? In čemu se napravljajo novi razredi, ko primanjkuje učiteljev? Pa deloma smo mi kmetje sami krivi, da je tako; čemu se pri volitvah ne postavimo na svoje noge brez liberalnih komandantov; čemu volimo pri občinskih in drugih volitvah z liberalci in nočemo voliti takih mož, kateri bi se za naše koristi potegovali? Zidanje nove šole bo odprlo marsikateremu oči, ali morda bo tedaj že prepozno.

Št. Janž v Rožu. (Naš učitelj.) Bil je imenovan in se je že naselil k nam slovenskim šentjanžanom učitelj, kateri ne zna, ali vsaj noče znati slovensko. Precej počez mu ležijo „bindšarji“ v želodec, in le čudno, da mu v našem slovenskem kraju slabo ne pride. Gosp. Marinič, kdo pa je vas tako zelo prosil, da bi prosili k nam? Ali ste morebiti radi tega prišli k nam, da bodete bližje vaših sorodnikov, ali radi tega, ker ste se bali, da bi mi ne bili predolgo brez učitelja? A pač mi mislimo, da je vaš bratec, namreč tisti z imenitnim imenom, g. Krassnigg, preveč hrepenel po vas! Kaj ne? Hajd, zdaj pa le na noge in pridno delajta in agitirajta: samo tega ne smeta misliti, da sta že v „rajhu“, kajti med Št. Janžem in med „rajhom“ je pač še nekaj vmes. Tako hitro ga ne bodeta spreobrnila Št. Janža, čeravno sta dva zdaj na delu! Ali g. Marinič, samo to se nam dopade od vas, da ste tako bogaboječi, kaj ne? Molitev, to klepetanje, to ni za vas! Da, da, prepričali smo se. Otroci so vas strmo gledali, ko so se pripravili k molitvi, in vi pa ste jim rekli: pustimo, bomo jutri! Da, ko bodete lačni, morate tudi sami pri sebi misliti: ah, nič danes, bomo pa jutri! Vprašam vas še, g. Marinič, koga ste bolj veseli, ali šolskih svetovalcev, kateri so proti vam protestirali, ali šolskega sveta načelnika, kateri je vas želel in se za vas potegoval? Kaj ne, da je g. Serajnik vaš dober tovariš? Gospod Marinič! Poglejte vaše lepo, slovensko ime, spominjajte se svoje slovenske matere, in spoznali bodete, da pljujete v svojo lastno skledo!

Svetnavas. Županov stolček, kako si ti drag, — a žal, da si moral pri nas že čez prag! — Tako je nam pokazala naša svetinjska nemško-liberalna kultura. Tisto nemščino pa imajo le v „cokljah“, kadar po kamenju hodijo. Naš g. Krasnik, Stefanhofer, Košič in p. d. Pepček, je tako upravičeno pisal v svojih listih, da je njegov stari oče, njegov oče in zdaj on že dosti (?) delal za občino, brez zahvale. No, to mu jaz pač pripoznam. Torej vas vse občane lepo prosim, da se mu zahvalimo za dobroto in najsrčnejše pa za to, da on danes občino tožuje. To je vendar dobro delo, ako je on leta in leta brezplačno (!) delal za občino. Prosim. g. Krasnik, zakaj pa tožujete občino? Morebiti radi tega, ker ste brezplačno delali za njo? — Nadalje ste tudi pisali, naj drugi tudi skusijo, kako dobro je župan biti, in ste pripomnili, da bi bili, ako bi bili hoteli, lahko zmagali. No, imeli smo priložnost, se prepričati. „Izbara“ se vse, zatorej pripomnim, da ste tisti svinjski rilec, katerega ste potem nekam poslali, že poprej rabili, ko ste z njim „prebrskali“ in prerili vsak „krtovec“, da bi še našli kakšno „štimo“ za vas; celo v daljno Ameriko ste pisali po pooblastilo nekemu, ki je tudi spadal pod našo občino. Ali dotičnik je ravno umrl, predno je za pooblastilo prošnja do njega priromala. Ali se je izplačalo, se potruditi ter pisati v Ameriko in potem nazadnje pa šele županov stolček izgubiti? Oh, pač priznam, da je Bog krivično ravnal z vami, ker je ravno takrat ločil in poklical dotičnega iz tega sveta. Škoda, že ena gotova „štima“ manj. Izrazili ste se tudi v „Bauern-Zeitung“, da imate jako dober posluš, kajti še

glas žabe poznate, če je hripav. Joj, jaz se le čudim, da k takšni, namreč tej enaki godbi ne vstopite za „kapelmajstra“. Ne, ampak to mi ne gre v glavo, zakaj niste rajši teh krajcarjev, ki ste jih darovali za potovanje prošnje v Ameriko, dali „vbogaime“, da bi drugikrat več sreče imeli pri agitaciji za županski stolec!

Iz Kaple v Rožu, dne 27. sušca. Blagovolite tudi meni enkrat privoščiti nekaj prostora v cenjenem „Miru“ in sicer v zadevi našega šolskega sveta. Po § 5. šolske postave za Koroško z dne 8. sveč. 1869 voli občinski odbor za dobo svojega delovanja ude v šolski svet. Meseca grudnia 1901 sta bila od takrat izvoljenega občinskega odbora v Svetnavasi za šolo v Kapli voljena dva svetovalca in en namestnik. Po preteku 3 let je bila meseca grudnia 1904 zopet občinska volitev in zmagala je slovenska stranka. Prosinca meseca t. l. se je novi občinski odbor sestavil, to je: občinski odborniki so volili župana in svetovalce, ob enem pa tudi, kakor je pravilno, šolske svetovalce za Št. Janž. Za Kaplo šolskih svetovalcev niso volili, ker je neki nasproten odbornik rekel, da za šolske svetovalce za Kaplo doba še ni potekla. Občina Svetnavas torej od meseca januarja tekoč. leta naprej v šolskem svetu za Kaplo ni bila postavno zastopana. Občinski odbor, opozorjen na § 5. šolske postave, se je zbral k seji in izvolil za Kaplo dva svetovalca in enega namestnika; ti torej so postavni zastopniki občine Svetnavas v šolskem svetu za Kaplo. Ali glej čuda! Za načelnika šolskega sveta v Kapli se šteje še zmiraj gospod Krasnik, čeravno ni več postavni ud šolskega sveta; k sejam šolskega sveta se vabita prejšnja svetovalca in ne novoizvoljena. Vprašam torej: po kateri postavi se to godi? Morebiti velja za šolo v Kapli druga postava? Ali so sklepi šolskega sveta, pri katerem občina Svetnavas ni zastopana po postavno izvoljenih šolskih svetovalcih, veljavni? Prejšnja šolska svetovalca vendar nista več uda šolskega sveta, ker od sedanjega občinskega odbora nista izvoljena. Kaj rečejo k temu višje šolske oblasti?

Ževesekdo.

Resnica pri Borovljah. (Smrt.) Dne 15. marca t. l. umrl je tukaj po precej dolgi boleznici obče spoštovani kmet, Ignacij Oraž, p. d. Uran. Kako je bil priljubljen, pokazal je njegov pogreb. Iz cele okolice in zlasti iz Šel, kjer je bil doma, prihitelo je dne 17. t. m. mnogo občinstva mu izkazat zadnjo čast in ga spremljat k poslednjemu počitku na župno pokopališče v Kapli. Nismo se nadejali, da bomo izgubili tega vrlega moža že tako naglo. Bil je vedno zdrav in močne, krepke postave. Pred par tedni pa ga je položila bolezen v posteljo in ni več vstal. Dičila ga je delavnost in lepo krščansko življenje. Ako ga je klicala narodna dolžnost, bil je vedno med prvimi, in ni se dal od nasprotnika nikdar pregovoriti. Vedno jim je rekel: Kako bom Nemec in volil z Nemci, ko sem rojen Slovenec. Jako rad je pripovedoval o vojski na Laškem, katere se je udeležil l. 1866 pri domačem pešpolku. In zdaj ga ni več med nami! Prizadevajmo si ga posnemati, in upajmo, da tudi njegov naslednik postane enak vzglednemu očetu. Ljubil si svoj dom, in prizanesle so Ti sovražne krogle, da zdaj počivaš v dragi Ti slovenski zemlji. Blag Ti spomin!

Kotmaravas. V nedeljo, dne 12. t. m., je bil tukaj v „Leders Gasthausu“ shod naše kmetijske podružnice, pri katerem je predaval tudi g. Šumi o mlekarstvu. Ker je g. Šumi Slovenec, je bilo občno mnenje, da bode predaval v slovenskem jeziku. V začetku zborovanja je predsednik kmetijske podružnice, lastnik omenjenega „gasthausa“ rekel, da kdor je za slovensko predavanje, naj vzdigne roko, in oglasilo se jih je celih pet za slovensko predavanje, vsi drugi za nemško, in je nato g. Šumi predaval nemško. Komaj ena tretjina navzočih je razumela nemško predavanje g. Šumija, in vendar je večina glasovala za to. To je vzrok, ker Slovenci, našinci, ne pristopajo h kmetijski podružnici, ker nimajo do naše kmetijske družbe, ki je nemška, nobenega zaupanja, ker se ona nam kaže povsod nasprotna. Po predavanju g. Šumija je bila mala demonstracija s posnemalnikom za mleko, in je naš znani „ta lepi Mišov“ imenoval posneto mleko „šitere milch“. Torej vidite, kako dobro znajo naši tajnacelniki nemško. Ker ima naša kmetijska podružnica nekaj gotovega denarja, se je sklenilo, da se kupi nov trijer za čiščenje semenskega žita. Temu sklepu je pa bil zgoraj omenjeni naš modrijan odločno nasproti, češ, saj ima tako vsak kmet svoj vetrnik, in ta popolnoma zadostuje za čiščenje žita. Med občinim smehom mu je nato neki njegov sosed opomnil, da je ravno ta naš modrijan lasko leto imel v svojem žitu največ ljulike.

Žabnice. (Samoumor.) Posestnik Matevž Appe, p. d. Radar, se je v svojem hlevu obesil in sicer jako spretno. Preden se je obesil, je vse svoje reči v sobi v red spravil, vrata dobro zaprl ter se pripravil na vešala. Prinesel si je majhen

stolček, na katerega je stopil pod pripravljeno vrh, se obesil in stolček z nogama izpodbil, tako da je prišel z nogama na tla ter ravno stal kot vojak. Obešenca so šele v četrtek dobili, obesil se je pa že v ponedeljek. Sosedje so ga že od ponedeljka pogrešali, zato so ga šli iskat in ga našli ravno na istem mestu v hlevu, kjer je pred dvanajstimi leti ubil svojo lastno ženo, za kar je bil obsojen na pet let težke ječe. Ko je iz ječe prišel domov, se je večkrat hvalil, da je ženo ubil in petletno ječo preстал. Gotovo ga je vest pekla. Zadnji čas mož ni bil pri pravi pameti.

Sv. Višarje. Predzadnjo sredo ob 10. uri dopoldne so prvi zapeli višarski zvonovi. Oznanjevali so bližnji okolici, da je zopet nekdo na sv. Višarjah. Bili so namreč cerkveni ključarji z delavci in višarski gostliničar, da so odstranili sneg, katerega vsako leto burja pod strehe napiha. Snega, pravijo, da ga je okoli treh metrov visoko. Pot je bila bolj težavna, ker je sneg suh ter se udara do en meter globoko. V kratkem nastane gorko vreme, ki ga bo spravilo v višarski jarek, da ga ne bo treba romarjem gaziti, posebno letos ne, ker je jako pozno praznik vnebohoda.

Črna. (Volitev župana in svetovalcev.) Resnica je in ostane: Liberalcu-nemčurju nobene vere. O tem se jasno prepričati smo imeli priložnost pri volitvi župana in obč. svetovalcev, ki se je vršila 23. t. m. Ker se je volitev odborikov izvršila potom kompromisa, so nekateri tudi želeli, da bi se še pri tej volitvi mirno med seboj sporazumeli. To se je tudi zgodilo. Naša slovenska stranka je v to privolila, meneč, da imajo naši politični nasprotniki saj toliko poštenosti in moštosti v srcu, da bodo ostali mož-beseda in dosledni do konca ter tudi v šolski odbor sprejeli dva moža od naše stranke. Po dokončani volitvi župana, pri kateri so imeli priliko se prepričati o naši poštenosti, smo namreč takoj volili tudi šolske odborike. Toda bridko smo se varali. Postavili so pet svojih kandidatov in le enega iz naše stranke, češ, tu imate kost, ta je za vas dobra dovolj. Dasi je g. Božič, provizor v Javorju, odločno ugovarjal v imenu slovenske stranke ter z ozirom na kompromis dosledno zahteval, da sprejemo dva moža iz slovenske stranke, so ostali naši ljubi nasprotniki, katerim tudi mi pridno nosimo svoje trdo prislužene novce, pri svojem, ter so tako pokazali, kakšne pojme imajo o poštenosti in o možbesedi. Ko se je po dokončani volitvi novoizvoljeni župan, g. Punzengruber, zahvalil za dano mu zaupanje, niso seveda mogli vstrpeti, da so dali duška svoji nemški poštenosti, ter nas nahlulili s svojim hajl hajl. Tudi mi vam želimo: Hajl poštenjakoviči!

Vi kmetje pa glejte in strmite, kako vaši ljubi prijatelji pometajo z vami; to pa zato, ker vejo, da se vas vsled vaše nezavednosti ni treba bati. Ne upoštevajo vas, ker vedo, da jim boste tudi zanaprej pridno nosili svoje krajcarje. Vaša beseda ne izda pri njih nič, ker vam krvavo manjka sloge in pa narodne zavesti. Kako dolgo bomo še spali?

Iz Rinkol v šmihelski župniji. Dne 5. marca smo imeli pri nas lepo slavnost. Blagoslovil se je lep nov križev pot. Prišla sta dva gospoda, č. g. o. Lambert Lanzuner, gvardijan iz Celovca, in domači rojak g. kapelan iz Dobrlevasi, Andrej Sadjak; slednji nam je razložil pomen in zgodovino križevega pota. Potem je č. o. gvardijan blagoslovil križev pot. Lepa slavnost je bila ta, kakoršne še Rinkole najbrž niso videle. Zahvalimo se obema gospodoma, posebno pa darovateljici križevega pota, Plodrovi materi, ki ga je dala na svoje stroške napraviti.

Poziv!

Leta 1901 se je ustanovilo v Žalcu pri Celju „Društvo avtonomnih uradnikov in uslužbencev za slovenske pokrajine, to je za Štajarsko, Kranjsko, Koroško, Istrijo in Primorsko.“

Pisalo se je o tem društvu dovolj. Ker je zanimanje od strani interesentov za to društvo do danes še vedno prežalostno, naj bode povedano na tem mestu, da je organizacija avtonomnih uradov in njih uradnikov v Avstriji velevažna.

Dandanes se vsi stanovi organizujejo, dosežejo potom organizacije ne le gmotne koristi, ampak tudi ugled. Pridobiti avtonomnim uradnikom oni ugled, ono gmotno stališče, katero njih služba zahteva, je namen društva avtonomnih uradnikov. Brošura, ki se je v ta namen izdala in v kateri so našteje zahteve avtonomnih uradov, njih uradnikov in uslužbencev, se lahko pri načelstvu društva v trgu Velenju pri Celju naroči.

Tovariši iz severnih pokrajin naše države so že dobro urejeni in se bojujejo za dosego boljšega gmotnega položaja, in dolžnost nas južnih tovarišev je, se združiti v uravnavi, katero nam nudi društvo avtonomnih uradnikov in tako združeno delovati za dosego vseh ciljev našega društva.

V imenu društva so se sicer že napravile peticije v državni in v deželni zbor, seveda bode potreba istih še več! In če bode zedinjeni delovali, je nam naša pravična zahteva gotova! Torej, gospodje tovariši, k skupnemu delu! Ne spite! In oni tovariši, ki ste že dobili pismena poročila od načelstva, odgovorite prej ko prej!

Da se spoznamo in ustmeno razpravljamo o naših zahtevah in težnjah, bomo priredili prej ko prej shod vseh avtonomnih uradnikov! Kje in kedaj? Ob velikonočnih ali binkoštnih praznikih? V Ljubljani, ali pa tudi morda drugje, kakor bo želela večina. Prosimo pa, da načelstvu društva prej ko prej poročate. V nadi, da se bode v lastno korist, kakor tudi prešinjani od stanovske zavesti in uvaževaje geslo: „V združenju je moč“ odzvali vabilu k pristopu, beležimo s kolegijskim pozdravom

Franc Kovač,

tč. načelnik (tajnik okr. zastopa in občine Velenje).

Fran Zupan,

tč. blagajnik,

občinski tajnik v Žalcu.

Anton Kušec,

tč. tajnik društva

in tajnik okr. zast. celjskega.

Društveno gibanje.

„Slovensko krščansko-socijalno delavsko društvo“ Podlubljem si je izvolilo sledeči odbor: Predsednik: Gregor Spöck, Podgora; podpredsednik: Janez Sparovec, Borovlje; tajnik: Jakob Bizer, Borovlje; blagajnik: Matevž Ogriz, Podgora; odborika: Janez Kuhar, Ljubelj; Matevž Uznik, Slov. Plajberg; konzulent: g. Janko Arnuz, Podlublje; namestnika odborikov: Val. Lavsekar, Slov. Plajberg, Lovro Smole, Podlublje; pregledovalci računov: Valentin Jug, Tomaž Ogriz in Janez Ogriz. Mesečni prispevki znašajo za redne ude 30 vinarjev.

Hranilnica in posojilnica v Glinjah, registrovana zadruga z neomejeno zavezo, je izdala sledeči računski zaključek za 26. upravno leto 1904. Posojilnica uraduje Na Trati pri Glinjah, h. št. 8., vsako nedeljo od 9. do 12. ure dopoldne. Pristopilo je 26 zadržnikov z 52 deleži, izstopil je 1 zadržnik z 2 deleži, ostalo je 468 zadržnikov z 1868 deleži. Hranilnih knjižic je 654 za 406.467 kron 4 vin., in iznaša povprečna vloga 621 K 55 vin. Dolžnikov je 320, ki dolgujejo skupaj 334.037 K 14 vin., ali povprek 1043 K 86 vin. Čistega dobička je bilo 886 K 73 vin., ki se razdeli za dobrodelne namene 565 K, ostanek 321 K 73 v, pa se pridene rezervni zakladi, ki bode narastla na 13.281 K 49 vin. Hranilne vloge se sprejemajo od vsakega, ako tudi ni član zadruge, ter se obrestujejo po 4%. Rentni davek plačuje posojilnica. Od posojil, katere dobivajo le člani, zahtevajo se 5% obresti na osebni kredit in proti vknjižbi. Hranilnica in posojilnica je član „Zveze slovenskih posojilnic“ v Celju, katera izvršuje zakonito predpisane revizije, ter je v čkovni zvezi c. kr. poštne hranilnice na Dunaju pod števil. 823.221.

Št. Štefan na Zili. Hranilnica in posojilnica za Št. Štefan na Zili in okolico, registrovana zadruga z neomejenim poroštvom, je imela dne 26. svečana svoj občni letni zbor v hranilničnih prostorih v Št. Štefanu. Pregledno kratko poročilo o delovanju hranilnice in posojilnice, oziroma o stanju taiste koncem 1. 1904 je to-le: Tekom leta 1904 je pristopilo 15 zadržnikov s 15 deleži; izstopilo je 6 zadržnikov s 6 deleži; koncem leta 1904 je ostalo 234 zadržnikov z 234 deleži. Novih hranilnih knjižic se je izdalo 98, uničilo pa 50, obstoji torej 516 knjižic za kapital prištevši kapitalizovane obresti skupaj 283.778 K 23 vin.; povprečna vloga znaša 549 K 95 v. Novih posojil se je dovolilo in izplačalo 43 zadržnikom, 31 zadržnikov pa je posojilo vrnilo, ostane torej koncem leta 1904 vseh posojil 285 za kapital 124.045 K 17 v, ter znaša povprečno posojilo 435 K 28 v. Čistega dobička je bilo v upravnem letu 1361 K 11 v, ki se razdeli v tem smislu, da svōta 1000 K se pridene k rezervnemu fondu, ki bo narastel na svōto 7200 K in ostanek v znesku 361 K 11 v dobijo delujoči odboriki, oziroma se tistim na prosto razpolago dovoli, da svōto za dobrodelne namene sami odločijo. Hranilnica in posojilnica sprejema vloge tudi od neudov ter obrestuje iste po 4%; daje pa posojila samo udom in zahteva 5% obresti. Rentni davek plačuje sama. Ona je član „Zveze slovenskih posojilnic“ v Celju, katera izvršuje zakonito predpisane revizije.

Dopisi.

Izpod Ljubelja. (Novoustanovljeno slovensko delavsko društvo Podlubljem in dopis v „Freie Stimmen“.) „Freie Stimmen“ rade brenčijo. Tudi po ustanovitvi slov. del. društva Podlubljem so malo zabrenčale, sevé le po svojem. Ni jim prav, da se je društvo ustanovilo. To razumemo. Pravijo, da je to samo hujskanje, da se kali s tem mir, itd.

Kdor pozna spodnjo Rožno dolino, tisti vé, da je prebivalstvo skoz in skoz slovensko. Da se najdejo v tej ali oni vasi tudi nekateri Nemci, to je res; to nam pa tudi ne dela preglavice, ker pristen, rojen Nemec, ki biva med slovenskim ljudstvom, je navadno dobra duša; mi ga imamo radi in on nas. Vendar pa njih število ni veliko. Če ravno bi sešteli vse, kar jih je po spodnji Rožni dolini, bi jih komaj bilo dovolj za kako slabo pevsko društvo. Zdaj nam pa odgovorite, cenjeni g. dopisnik „prostih štime“: Ali hujska tisti, ki je ustanovil v slovenski dolini med slovenskim ljudstvom slovensko društvo, ali pa oni ljudje, ki ustanavljajo po slovenskih vaseh nemška društva? Ali ste kaj svoječasno poročali o nemškem hujskanju, ko sta se v Borovljah ustanovili podružnici „Südmarke“ in „šulferajna“? Ali ste že kedaj povedali, kaj pomeni šulferajnski „otroški vrtec“ v Borovljah? Ali hujska tisti, ki izobrazuje slovenske mladeniče in može v slovenskem petju, ali tisti, ki Slovence lovi v nemški „Alpenrose“, da se tukaj nasrkajo vsenemškega duha, tako da zaničujejo svoje slovenske brate?

Kdo kali mir? Mi vsi Slovenci smo sploh tako miroljubni, da ni najti večje miroljubnosti in popustljivosti pri nobenem drugem avstrijskem narodu. Vsakega tujca, tudi Nemca, spoštujemo in ga ljubimo. Povejte nam le enega pristnega Nemca, ki bi se mogel opravičeno pritožiti nad nami, češ, da smo nestrpni, da kalimo mir! Tudi nam se ni treba zgražati nad Nemci, ki bivajo med nami. A zdaj vas pa vprašam: Ali ste že enkrat poročali o obnašanju tistih zapeljanih ovčic, ki so slovenskih staršev sinovi, ki se pa s svojimi puhlimi glavami štejejo med Nemce? Ali ste že kedaj povedali, kdo je te ljudi tako daleč zapeljal, tako nahujskal, da se nam le smilijo? Ali ste kaj brali svoječasno v „Volkswille“, da so nekateri tako zapeljani Slovenci, ki pljujejo v svojo lastno kri, med katerimi je menda bil tudi neki akademsko izobražen gospod, napadli po noči dva poštena slovenska delavca, ki sta domu grede pela slovensko pesem? Odgovorite!

Vam pa, cenjeni gosp. urednik „Fr. St.“ bi svetovali to-le: Če hočete včas poročati kaj o razmerah v naši lepi Rožni dolini, poučujte se boljše in ne sprejemajte slabih poročil. Dajte si dopisovati od poštenih Nemcev, ne od tistih zapeljanih Slovencev, ki hočejo danes biti Nemci, in ki bi ravno tako lahko hoteli biti kinezarji ali culukafri, če bi bilo to v modi in bi jim donášalo to kak dobiček. Saj ste to, kar vam danes svetujemo, že enkrat storili lansko leto, ko je akademsko društvo „Gorotan“ priredilo ljudsko veselico na Trati pri Glinjah, in niste hoteli objaviti nemškega poročila o tej krasni slavnosti. Tako je bilo prav.

O narodnih razmerah pa morebiti še mi enkrat obvestimo vse, kateri se za to zanimajo. Povedali bomo z natančnimi številkami, koliko rojenih Nemcev je med nami in koliko je — nemških tarjev. To pa že zdaj povemo, da Ovčarjev, Ogrisov, Antoničev in Činkovcev ne bomo prištevili Nemcem, ampak — nekam drugam.

Vi pa, predragi Slovenci, ki bivate ob zelenih bregovih reke Drave, pristopite polnoštevilno v novoustanovljeno delavsko društvo. Tukaj boste našli ljudi, ki so delavci kakor vi, ki so Slovenci kakor vi, ki so vaši bratje. Tukaj boste pomagali drug drugemu delovati za vašo lastno korist in za procvit slovenskega naroda. Ne dajte se zapeljati od nasprotnikov, ki vas hočejo izpodriniti iz tiste krasne zemlje, za katero so vaši pradedje v turških vojskah prelivali kri, iz tiste zemlje, ki krije pod svojo hladno odejo že toliko vaših ljubih. Združite se vsi, kar vas biva v lepi spodnji Rožni dolini! Tudi vi, ki svobodno gospodarite na zračnih visčinah, ali na Žingarici, ali na Rutah! Vsi si podajte roko v bratsko slovo, da si v skupnem boju proti našemu največjemu nasprotniku, proti tistemu nemškonacionalnemu Slovencu, ki je največja sramota našega časa, ohranite rodno svojo zemljo!

Slovenec, ki ljubi svojo koroško domovino.

Gospodarske stvari.

Oves je kot konjska hrana skoro nenadomestljiv.

Oves je mimo vsega žita najprikladnejša, najboljše in tudi najzdravejša klaja za konje. On je tečen, lahko in prav hitro prebaven, napravlja mnogo moči in iskrenosti in ima v sebi precej tolsče, katero porablja žival za dihanje. Hitro delajoči konji potrebujejo mnogo sape in porabijo torej mnogo take snovi, katera vzdržuje dihanje, in to je na prvem mestu tolsča. Dalje je tečen in prav hitro ter izmed vsega žita najlažje prebaven, torej se ni bati, da bi povzročeval koliko, neprebavnost ali kakšne druge bolezni. Njegove prav fine luske v želodcu prav kmalu popokajo in sredina se hitro prekuha. Izkušnje uče, da se oves v

dveh urah po krmljenju skoro popolnoma prebavi, dočim leže ječmen, rž in pšenica v tem času še povsem neprekuhani in neoparjeni v želodcu. Dalje je znano, da so oni konji, ki dobivajo ovsu, najbolj močni, najbolj iskreni in najbolj trpežni pri delu. Skoro bi mogli reči, da je oves kakor ustvarjen za konjsko klajo. Z eno besedo: Za tiste konje, ki morajo svoj posel v vozu, kočiji ali pod jezdecem hitro opravljati, ne more se oves na noben način s kakšnim drugim žitom nadomestiti.

No, pri kmetijskih in sploh za počasno delo namenjenih konjih, pa je stvar nekoliko drugačna. Takim konjem smete dajati nekoliko koruze ali ječmena; najboljša je polovica ovsu in polovica ječmena ali koruze. Če morate oves popolnoma opustiti, tedaj morate prav polagoma prehajati od ovsu na nenavajeno novo klajo, t. j. dan za dnevom je dajati manj ovsu in več ječmena, odnosno koruze, ker sicer bi bila količina gotova. Cela koroza je pretrda, zatorej jo je na debelo zmleti in mešati med rezanico. Tudi ječmen je trd, zategadel naj se pred krmljenjem zdrobi ali skuha. Seveda ne smete ječmena ali koruze v toliki količini krmiti kakor ovsu, ker oba sta bolj tečna in tudi mnogo težje prebavna. Navadno se krmi namesto 3 kilograma ovsu 2 kilograma ječmena ali koruze (turščice). Sploh pa ne moreta ječmen in koroza tudi pri počasno delajočih (kmetijskih) konjih ovsu nikoli popolnoma nadomestiti. Fr. Dular.

Izvrsten okus kave dosežete s primešanjem

Vydrave žitne kave

POSKUSITE! Vzorec dragovoljno.
Pošta 5 kg, pošiljka 4 K 50 h franco.

„DOMAČI PRIJATELJ“
vsem odjemalcem zastoj pošiljani mesečno.

Vydrava tovarna žitne kave Praga-VII.

P. 46/5/15.

Prostovoljna sodnijska dražba nepremičnin.

Pri c. kr. okrajnem sodišču v Velikovem so po prošnji lastnikov Josipa in Marije Ouschan v Ricinji pri Velikovem spodaj omenjene nepremičnine po javni dražbi naprodaj in sicer: gradbena parcela št. 16, hiša št. 8 v Ricinji v obsegu 1 a 26 m²; njiva, parcela 118, v obsegu 7 a 42 m² in pašnik, parcela 119/1, v obsegu 4 a 87 m² kot deli Zechnerjevega posestva št. 10, kat. občine Ricinja, za izključno ceno 2000 K.

Dražba se vrši

1. aprila, dopoldne ob 11. uri pri tukajšnjem sodišču, soba št. 6.

Ponudbe pod izključno ceno se ne sprejmejo.

Na posestvo zavarovanom upnikom ostanejo njihove zastavne pravice brez ozira na prodajno ceno.

Dražbenega izkupila se polovica plača v gotovini takoj po potrjenju dražbenega postopka po tukajšnjem sodišču kot nadvarstveni oblasti za Jos. Ouschana, druga polovica pa tekom enega meseca pri tukajšnjem sodišču.

Dražbene pogoje je mogoče vpogledati pri tukajšnjem sodišču.

C. kr. okr. sodišče v Velikovem, odd. I,
dné 24. sušca 1905.

Kapun.

Častitemu občinstvu velikovške okolice se priporočam za stiskanje olja. Obljubljam točno postrežbo. Voz imam vsako sredo pri studencu na glavnem trgu. Spoštovanjem

Jurij Kumer, mlinar na Važenbergu.

Iščem službo cerkovnika in obenem organista.

Opravljal sem že več let to službo v polno zadovoljnost in jo želim izpremeniti le vsled rodinskih razmer. Naslov pove uredništvo „Mira“.

Naturni brinjevec,
enoliterske steklenice po 2 kroni 50
vinarjev razpošilja France Pustotnik, žganjekuhar in posestnik v Blagovici, pošta Lukovica na Kranjskem.

Nemčeva kmetija

pri Št. Jakobu pod Celovcem, ki ima 33 oralov sveta, kakor stoji in leži, vse novo sezidano, se prodaja. Za mleko se dobi na mesec do 50 gld. Vsejane je 14 birnov rži. Cena 10.000 gld.

Druga mala hiša, pol ure od Vrbe ob jezru oddaljena, dosedaj obdelovana od nekega vrtnarja, vse novo, se prodaja za 3200 gld. — Več pové Tomaž Wurzer v Vogličah pri Vrbi na Koroškem.

Apno

1. vrste, 100 odstotno, v velikih kosih, se dobiva pri podpisanih na vagone ali vozove, voznine prosto do gradbenega prostora, po najnižjih cenah ob vsakem času.

Ant. Schmauzer, Ign. Teyrowsky,
Annabürcke. Galicija.
Železniška postaja Grabštanj.

Java kava

direktno od pridelovalca.

Pošilja se 5 kg vrečica, colnine prosta, brez vseh stroškov na vsako pošto postajo.

Marka **Javaflor**, najfinejša, „surova“ gld. 6-95
fina, zelena 6-20
Java salvador, mešanica 6-10
Kapucinska mešanica „pečena“ 7—

Tudi druge vrste kave po zelo ugodni ceni.

Čaj

1 kilogram: gld. 2-80, — gld. 4—, — gld. 5-50.

Turk & Comp.

posestnik plantaž na otoku Java. Pošiljatve iz skladišča v luki.

Trst, Acquadotto 62.

Cenilnik brezplačno in prosto.

Kolar se išče za večjo vas, ki šteje blizu 100 števil, „Bistrica pri Šmihelu nad Pliberkom“. Nahaja se tam več kovačev, ter daleč naokrog ni nobenega kolarja. Dela bi imel tudi za enega pomočnika. Več pove županstvo Bistrica pri Pliberku, Spodnje Koroško.

Hiša še bolj novo sezidana, z enim nadstropjem, ima 4 sobe, 1 kuhinjo in klet ter drvarnico, tik pri cesti, kakih pet minut oddaljena od vasi Globasnica pri Dobrlivasi, je po nizki ceni naprodaj. Za kakega rokodelca, krojača ali čevljarja, najbolj pripravna. Več se izve pri Vidu Moriju, trgovcu v Pliberku ali v njegovi „filijali“ v Šmihelu nad Pliberkom.

!Železnina!

Razno orodje, krmilniki, ploče za ognjišča, šine za kolesa, osi, verige, cokolje-zavornice, žreblje, cveki iz žice, vijaki, kuhinjska posoda itd. se dobiva za vsako prav primerno ceno

v Celovcu, Fröhlichove ulice šte. 9.

Zdravje je največje bogastvo! Kapljice sv. Marka.

Te glasovite in nenadkriljive kapljice sv. Marka se uporabljajo za notranje in zunanje bolezni.

Osobito odstranjujejo trganje in otekanje po kosteh v nogi in roki ter ozdravijo vsak glavobol. Učinkujejo nedosegljivo in spasonosno pri žilnih boleznih, ublažujejo katar, urejujejo izmeček, odpravijo naduho, bolečine in krče, pospešujejo in zboljšujejo prebavo, čistijo kri in čreva.

Preženo velike in male gliste ter vse od glist izhajajoče bolezni. Delujejo izborno proti hripavosti in prehlajenju. Lečijo vse bolezni na jetrih in slezech ter koliko in ščipanje v želodcu. Odpravijo vsako mrzlico in vse iz nje izhajajoče bolezni. Te kapljice so najboljše sredstvo proti bolezni na maternici in madronu ter ne bi smele radi tega manjkati v nobeni meščanski in kmečki hiši. Dobivajo se samo: **Mestna lekarna, Zagreb**, zato naj se naročujejo točno pod naslovom:

Mestna lekarna, Zagreb, Markov trg šte. 73, poleg cerkve sv. Marka.

Denar se pošilja naprej ali pa povzame. Manj kot ena dvanajstotina se ne pošilja. — **Cena je naslednja in sicer franko dostavljena na vsako pošto:**

1 ducat (12 steklenic) 4 K, 2 ducata (24 steklenic) 8 K, 3 ducata (36 steklenic) 11 K, 4 ducata (48 steklenic) 14-60 K, 5 ducatov (60 steklenic) 17 K.

Imam na tisoče priznanih pisem, da jih ni mogoče tu tiskati, zato navajam samo imena nekaterih gg., ki so s posebnim vspehom rabili kapljice sv. Marka ter popolnoma ozdravili. Ivan Baratinčič, učitelj; Janko Kisur, kr. nadlogar; Stepan Borčić, župnik; Ilija Mamić, opankar; Zofija Vukelić, šivilja; Josip Seljanec, seljak itd.

Ustanovljena 1. 1360.

Mestna lekarna, Zagreb,

Markov trg št. 73, poleg cerkve sv. Marka.

Zdravje je največje bogastvo!

Zahtevajte pri nakupu

Schicht-ovo štedilno milo z znamko „jelen“.

Varstvena znamka.

Ono je **zajamčeno čisto** in brez vsake škodljive primesi. Pere izvrstno. Kdor hoče dobiti zares zajamčeno pristno, perilo neškodljivo milo, naj pazi dobro, da bo imel vsak komad ime „SCHICHT“ in varstveno znamko „JELEN“. Dobiva se povsod!

Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Celovcu

Akcijski kapital K 1.000.000.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Prodaja srečk proti mesečnim odplačilom.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Kolodvorska cesta št. 27.

Zamenjava in eskomptuje

izrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapadle kupone. Daje predujme na vrednostne papirje. — Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavicje.

Eskompt in inkaso menic. — Borzna naročila.

Centrala v Ljubljani. — Podružnica v Sapljetu.

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga.

Promet s čeki in nakaznicami.